

hittinä 3 kertaa
ja 3 valokuvaa.
4 R.

Arkeologisia tutkimuksia Vehkalahdella 1951.

Reitkalli, Kylänpää.

KM 12053:1-2, 12856:1-2.

1951
Heinäkuussa 1951 jatkoin Vehkalahden Reitkallin Kylänpään kivikautisten reikäkirveshautojen kaivausta. /Kts. "Kertomus Kymenlaakson Osakunnan kotiseuduntutkimustoiminnan yhteydessä vuosina 1948-1950 suoritetuista arkeologisista tutkimuksista." Top.ark./ Edellisenä kesänä kaivettu alue mukaanluettuna yhteensä 28 m² laajuisella kaivausalueella paljastui kaikkiaan 3 kiviladalmia, joita ilmeisesti on pidettävä hautoina, sekä 1 kivetty tulisija.

Hauta I on kesällä 1950 ensimmäiseksi kaivettu, kaivauksen itälaidalla sijaitseva ladalmia. Tämän kaivausta jatkettiin syventämällä varmuuden vuoksi vielä kaivauksen pohjatasoa, vaikka ilmeistä olikin, että jo edellisenä vuonna saavutettu karkean ~~pohjan~~ moreenin yläraja vastasi latomuksen ja hautauksen pohjaa. Karkean, tiukan pohjakarikon kaivaminen oli erittäin työlästä, ja aivan ilmeistä oli, että tällöin kaivettiin pitelenätöntä maata. Kuva 1 on otettu vaiheessa, jolloin moreenin juuri ja juuri vielä peittää ohut hiekka.

kerros lukuunottamatta ladelman sisäpuolen takaosaa, missä en menty hiukan syvemmälle, ja kehäkivien alla näkyy pohjakarikkoa. /Maasperän vaikean laadun vuoksi oli mahdotonta saada kaivaus edistymään aivan säännöllisissä tasoissa./ Kuvassa on ladelmaan enää jätetty jäljelle sen suurimmat kehäkivet. Mitään löytöjä tai muuten uutta ei jatkokaivauksessa ilmennyt.

Hauta II /kuva 2/ sijaitsee kulmittain edellisen kanssa kaivauksen pohjoislaidalla. Ladelma on epämääräinen W - E-suuntainen soikio, huomattavasti epäselvempi kuin hauta I. Samoin kuin I lepää myös II moreenin päällä, niin että kivien pohjat ja haudan pohjataso vastaavat juuri alemman hiekkakerroksen /hiesun/ ja moreenin rajaa. Ladelman kulmissa erottui muutamia suurempia kiviä, jotka summittaisesti määräisivät sen ääriviivat; muu oli sangen epämääräistä kivimassaa. Kuvassa 2 on jätetty jäljelle kartalla varjostuksella merkityt kivet, joten kuvan osoittama ladelman muoto ja ulkonäkö on melko mielivaltainen tulkinta. Ladelman itäosan täytti heikko, yksikerroksinen kivipanostus, joka suurimmaksi osaksi puuttui muualta. Ladelman etelälaidassa punnitusluvuilla 1.91 ja 1.90 merkittyjen kivien ulkopuolella oleva kivi-ryhmä synnytti vaikutelman ikäänkuin se olisi heitetty ladelmasta. Onko ehkä kysymyksessä jo pian ladelman rakentamisen jälkeen suoritettu haudanryöstö? Hauta II oli yhtä löytötyhjä kuin I:kin. Minkäänlaisia kulttuurikerroksen merkkejä ei kummankaan alueella ollut havaittavissa.

Hauta III, joka täyttää kaivausalueen luoteiskulmauksen, oli ladelmista kaikkein epämääräisin, jopa siinä määrin, että sen ilman edellisiä olisi ollut valmis tulkitsemaan luonnonmuodostumaksi. Mistään muodosta ei juuri voida puhua, ja raja edelliseen latomukseen nähden on jonkin verran epävarma. Juuri tämän ladelman alueelta ovat kuitenkin koko kaivauksen aiheuttaneet maanv. Sigvartin löydöt, suippohamainen reikäkirves ja pieni poikkikirves KM 12053:1-2. Sigvartin "kaivaus" erottui selvästi ladelman kaakkoispuolella sekaantuneina ja tiikaisina maakerroksina ja maan löyhyytenä ympäröiviin tiiviisiin ja poikkeuksellisen selvärajaisiin maakerroksiin verrattuna. Sigvartin penko-

man alueen keskeltä paljastui myöskin hänen kuvailemansa suuri, munanmuotoinen pyörökivi, jonka luota hän löytönsä teki. Kivessä oli runsaasti tuoreita lohkopintoja jälkinä Sigvartin yrityksistä halkoa kivi poralla pienempiin osiin, joista kappaleita vielä näkyi kaivauksen läheillä. Kiven osoittauduttua niin suureksi, että se ei ollut kokonaan poistettavissa, Sigvart oli kaivanut sen viereen hiukan kuoppaa ja kaatanut kiven siihen kyljelleen, jotta se ei tekisi kyntötöissä haittaa. Näinollen kivi ei enää ole täsmälleen alkuperäisessä asemassaan. Löydöstään Sigvart ei enää pystynyt kertomaan tarkemmin kuin että suuri reikäkirves oli löytynyt aivan kiven läheltä, sen juurelta, mutta ei esim. miltä puolelta kiveä. Pieni kirves löytyi vasta jäljestäpäin kuopasta ylös heitetystä maasta. Kivi sijaitsee ladelman kaakkoiskärjessä, mutta valitettavasti on Sigvartin kuoppa hajottanut ladelman tämän osan, joten pystykiven täsmällistä suhdetta siihen ei voitu selvittää. Sigvart kertoi kuitenkin oma-alotteisesti, että hän isoa kiveä lohkoessaan oli nostanut maasta myös useita pienempiä kiviä. Isosta kivistä "lähti sellanen niinkun kivirivi tai rinki". Kertoessaan Sigvart kuvaili käsillään "rinkiä" siten, että isosta kivistä lähti kivirivi kahteen suuntaan juuri siten kuin kiven asema ladelman kärjessä edellyttää.

Hauta III ja siihen liittyvä pystykivi lepäävät, samoin kuin edelliset ladelmatkin, pohjakarikolla, joka kaivausalueen tässä osassa oli erikoisen tiivistä ja kovaa, niin että se oli murrettavissa vain rautakangilla. Paitsi joitakin koesektoreita ei kaivausta tästä syystä ulotettu juuri latomuskivien pohjatasoa alemmaksi. Mitään löytöjä ei tehty eikä minkäänlaista kulttuurimaata voitu havaita. Ladelman rakenneseikoista mainittakoon vielä sen keskustassa, puoleksi päällekkäin olevat laakeat, pitkänomaiset kivet, merkitty punnitussluvuilla 2.39 ja 1.94 /2.20/. Nämä näyttivät vastaavan haudassa I olevia, samaan tapaan asetettuja kiviä, merk. punnitussluvuilla 156-198 ja 147-192. Mahdollisesti kivet ovat alunperin olleet pystyssä.

Kaivauksen lounaiskulmassa paljastui kolmesta pyörökivestä muodostettu tulisija, jota ympäröi pyöreähkö, n. metrin läpimittainen, osittain likaisenharmaa, osittain ruskehtava kulttuurimaaläiskä. Lieden ympäristössä esiintyi jonkinverran hiilenpaloja, mutta varsinaisen noki- ja hiilipesäke sijaitsi kuitenkin vasta kivien alla ikäänkuin liesi olisi ollut rakennettu puualustalle. Kulttuurimaaläiskän reunalta saatiin pensselöidyksi esiin joukko eläimenhampaita sekä luultavasti kappale niihin kuuluvaa leukaluuta sormenpään kokoisena, ohuena liuskana, joka pääsi auringossa kuivumaan ja hajosi muruiksi. Hampaat ja luu eivät olleet poltettuja. Nämä sekä hiilet olivat kaivauksen ainoat löydöt /KM 12856:1-2/.

Kivilademat, liettä lukuunottamatta, on edellä esitetty nimillä hauta I, II ja III. Hauta I:een nähden ei liene syytä epäillä, etteikö tämä nimitys olisi oikeaanosuva. Jos haudat II ja III olisi tavattu yksinään ilman löytöjä, olisi kenties ollut liian rohkeata väittää niistä samaa, siinä määrin epämääräisen ja sattumanvaraisen vaikutuksen niiden kivimassa teki. Hauta I:n selväpiirteisyyden ja hauta III:n löydöt huomioonottaen todennäköisyys kuitenkin muuttuu. Edelleen on syytä huomauttaa siitä, että koko kaivausalueen eteläosa liettä lukuunottamatta oli kaikenlaisista kivrakenteista tyhjä, mikä maaperän tasaisen laadun huomioonottaen tekee epätodennäköiseksi, että II ja III olisivat vain luonnonmuodostumia. Hautojen alkuperäinen ulkonäkö jää kyseenalaiseksi. Vaikuttaa siltä, että ne on alunperin rakennettu maanpinnalle, välittömästi moreenin päälle, sillä päällä olevat maakerrokset ovat selvästi myöhempiä kerrostumia. Hautojen alkuperäiseksi kateaineeksi ei tällöin jää juuri mitään, korkeintaan hiukan soraa ja nupukiviä. Onko kysymys haudanryöstöistä tai orgaanisista aineista valmistetuista ruumismajoista?

Tulisija kuuluneen yhteen hautojen kanssa. Sen kehällä vallitsi sama sekoittumaton maakerrosjärjestys kuin ladelmienkin kohdalla lukuunottamatta savikerrosta, johon kohta palaamme. Tasainen peltomultakerros ulottui kohdalla syvyyteen 2.02, kun taas liesikivien

siksi, samalla kuin hauta I näinollen on ladelmista nuorin. Molempien rakennusaika lankeaa aikaan jälkeen savikerroksen syntymisen ja ennen lentohiekkakerroksen muodostumista, joka peittää ne molemmat muodostaen samalla myöhäisimmistä, peltomultakerroksesta eroittavan steriilin kerrostuman. Kun paikalla ei esiintynyt minkäänlaisia asuinpaik- kaan viittaavia muita merkkejä eikä kulttuurimaata, on nähdäkseni ~~luonnollisista käsitteistä~~ ^{nyttä epätällä} tulisija hauta I:n kanssa yhteenkuuluvaksi, ehkä hautausrituaaleihin ja peijaisiin liittyväksi /luut lieden luota/. Todistettuna ei molempien täyttä yhdenikäisyyttä luonnollisesti voida pitää.

Savikerros viittaa siihen, että paikan yli on käynyt pieni transgressio, joten haudat on luultavasti rakennettu rantasomerikolle. Kaivauksen kiintopisteen absoluuttiseksi korkeudeksi merkitty 15.42 m mpy. on epätarkka. Punnitus suoritettiin yksinkertaisella punnituk- sella Reitkallin kylätiellä kohdassa $x = 2204$, $y = 0406$ olevasta tien pinnan pisteestä, jonka korkeudeksi topografikartalla on merkitty 9.8 m, punnituskorkeuden ollessa n. puolitoista kilometriä. ^{1/} Alimman ladelman absoluuttiseksi korkeudeksi tulisi tämän mukaan n. 14.17 m mpy. Hyypän L IV:n korkeudeksi Reitkallin kohdalla tulee n. 17 m ja Pl I:n korkeudeksi n. 13 m. ^{2/} 15 m:n korkeuskäyrän mukaan on Kylän- päänmäki, jonka luoteisreunalla kaivauspaikka sijaitsee, ollut puo- lisen kilometriä läpimitaltaan olevana saarena sokkeloisessa Reit- kallin muinaislahdessa.

Reitkalli, Kellokoski.

Reitkallin Kellokoskelta, Reitkallin ja Summan kylien rajalta, Summanjoen länsirannalta, paikalta, jonka koordinaatit ovat $x = 2006$,

^{1/} Suom. top. kartta 1:20000, tl. n:o 3042 02, Reitkalli.

^{2/} Hyypä: Bull. Comm. géol. Finl. N:o 120, liite II.

saasti kampakeraamisia saviastianpalasia sekä iskoksia välittömästi Metsäkylän Suurjärven pohjoispuolella olevan rautateiden hiekkakuopan, kartalla merk. Santamäki, ^{1/}laidoista. Keramiikanäytteiden mukaan on kysymys lähinnä tyylivaiheista II:2 - III:1. Asuinpaikka-alue vaikuttaa hyvin laajalta, mutta lienee suureksi, ehkä suurimmaksi osaksi hiekanvedossa tuhottu. Löytöpaikka sijaitsee n. 20 m korkeuskäyrällä.

Helsingissä 9.3.1952.

Gunnar Rosén.
Gunnar Rosén.

1/Suom.top.kartta 1:20000, tl. n:o 3042 02, Reitkalli.

Vehkalahki.

Reitkalli, Kylvänpää.
J. Koski 1951.

Kuva 1. Hanta I ~~lounaasta~~
lounaasta.
Viimeisin kaivausvaihe. (Vah-
vasti varjotettut kivet kartalla.)

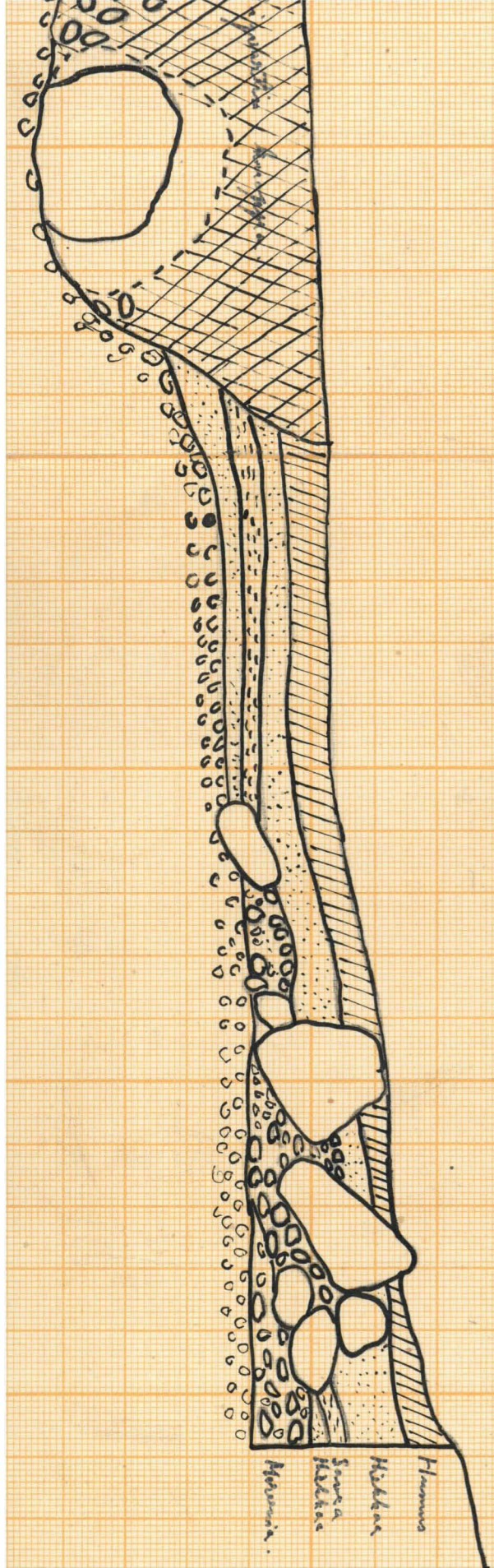

Kuva 2. Samoin kuin kuva 1. Va-
hemmassa yläkulmassa hanta II:n
itäpää.

Kuva 3. Hanta II viimeisessä kai-
vauvaiheessa. (Varjotettut kivet
kartalla.) Lounaasta.

Humma
 Halden
 Savena
 Halden
 Humma
 1.80
 2.00
 2.20
 2.40
 2.60
 2.80

1.72
 2.45
 1.72
 2.13

1.41
 1.91

prof. III

1.00
 1.20
 1.40
 1.60
 1.80
 2.00
 2.20
 2.40
 2.60
 2.80